

Moderat väg

Moderata Samlingspartiet står inför ett generationsskifte. Det är både löftesrikt och medför risker.

Moderata Samlingspartiet har under 70-talet byggt upp en politisk profil som möts med respekt och aktning. Partiet har återigen blivit ett parti att lita på. Dess budskap i frågor som skola, skatter, bostäder, byråkrati, rättstrygghet, den enskildes frihet och ansvarstagande berör den enskilde medborgaren i dennes vardagsliv och känns angeläget och verklighetsanpassat.

Allteftersom den ekonomiska krisen förvärras möter Moderata Samlingspartiet ökande väljarstöd. Förklaringen är inte den traditionella – att ett borgerligt parti på högerkanten lyckas exploatera missnöjesstämningar i tider av ekonomiska svårigheter. I stället har Moderata Samlingspartiet på ett tidigt stadium förmått ta upp och formulera kritik mot den överstora offentliga sektorn. Partiet har helt enkelt rätt analyserat ett av det moderna välfärdssamhällets huvudproblem före alla andra partier. Därmed har Moderata Samlingspartiet kommit att göra i stort sett samma sak som Centerpartiet gjorde ett decennium tidigare. Centern uttryckte reaktion mot centralisering och oförståelig storskalighet, utan att de andra partierna förmådde inse att Centerpartiet därmed hade fångat en viktig strömning hos de enskilda människorna.

Historien om Centerpartiets uppgång, nedgång och fall är viktig att inhämta för Moderata Samlingspartiet. Det ligger visserligen ett helt annat förnuft i Moderata

Samlingspartiets kritik av den offentliga sektorn än i Centerpartiets kritik av storskalighet och kärnkraft. Men man skall inte göra sig den föreställningen att det är så mycket lättare att bekämpa den offentliga sektorn än det en gång var för Centerpartiet att bekämpa kärnkraftsutbyggnaden. Och det är just i framgången att upp nå vad man ställt i utsikt som väljarna kommer att hämta sitt besked om huruvida de även fortsättningsvis skall stödja Moderata Samlingspartiet.

Det påstås ibland – ofta från moderaternas politiska motståndare – att det skulle finnas en motsättning mellan partiets mer liberala politik, främst på det ekonomiska området, och partiets konservativa samhällsåskådning. Detta är en felsyn. Det går alldeles utmärkt att förena uppfattningen att statsmakten skall vara stark med att den skall vara begränsad. Det staten skall sköta skäll staten sköta bra. Det staten inte sköter bra är det bättre att låta marknadskrafterna hjälpa till att lösa.

Skall Sveriges ekonomiska problem kunna lösas, krävs det att ett parti står upp för en tämligen klar och oförskräckt kritik av den offentliga sektorn och hela den föreställning om gradvis utbyggnad av den offentliga sektorn som behärskat svensk politik under lång tid. Och gör inte Moderata Samlingspartiet detta, kommer ingen annan att göra det. Tar det moderata partiet på sig rollen som samhällskritiker, kommer andra partier att följa efter. Folkpartiet kan av flera skäl inte tåla att moderaterna tar hand om hela den stats-

kritik som tillhör det liberala idéarvet. Man förlorar väljare och — viktigare — man inser att moderaterna har rätt. Moderata Samlingspartiet ger därmed genom en tämligen starkt profilerad politik den praktiska förutsättningen för ett klart liberalt ekonomiskt alternativ i svensk politik.

Det finns en besvikelse hos många allmänborgerliga väljare över att förändringarna efter 1976 inte har varit större. Besvikelsen har dock i första hand drabbat Centerpartiet och Folkpartiet. Väljarnas förtroende för moderaterna kvarstår i stor utsträckning. Insikt måste vinnas om att förlusterna i kompromisser och tröghet i maktutövningen bäst bekämpas genom en väl utformad praktisk politik. Den moderat som tar på sig regeringsansvar — det må vara i en kommun, i ett landsting eller för hela landet — kan inte komma tomhänt till sin taburett. Personen i fråga måste bära med sig en mycket klar och väl utarbetad föreställning om vad han praktiskt vill genomföra.

Moderaternas framgångar under 70-talet bär Gösta Bohmans signatur. Gösta Bohman har betonat det politiska budskapets betydelse och behovet av fasthet och konsekvens i politiken. Att kravet på sanningssägande och trovärdighet kan tvinga fram betydande offer, tex i form av lämnade statsrådsposter, har inte avskräckt Gösta Bohman. Samtidigt som han har sett

botandet av Sveriges sjuka ekonomi som sin huvuduppgift har han alltid värjt sig för att offren på pragmatismens och trepartisamverkans altare skulle komma att krossa de grundläggande idéerna i Moderata Samlingspartiets politiska filosofi.

Det saknas inte arbetsuppgifter för en ny moderat partiledning. Den frigörelsens och ansvarstagandets politiska filosofi som Gösta Bohman med sådan briljans analyserar i anförande efter anförande måste omsättas i praktisk politik. Detta kräver många och svåra överväganden, där partiet ingalunda har tänkt färdigt.

Den opinionsmässiga framgång partiet har väckt har inte motsvarats av en lika stark mobilisering av organisation och medlemmar. Här har moderaterna mycket att lära av Høyre i Norge.

Skall partiet kunna infria löftena om att bli det breda, stora alternativet till socialdemokratin får det inte enbart bli ett storsadsparti. Partiet måste söka sin förankring runt om i Sverige och i detta arbete bättre utnyttja de personella resurser som finns representerade i organisationen och i riksdagsgruppen. En talrik riksdagsgrupp är en stor tillgång för den partiledning som förstår att rätt mobilisera och tillvarata dess krafter.

Nu stundar det 80-tal under vilket 70-talets idéer skall omformas till praktisk politik.